

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Aricioli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Forma examenelor la sfârșitul anului școlar.

În cercetările cu privire la acest obiect am ajuns să stabilim principiul: *examenle au să fie niște festivități școlare cu caracter educativ*, iar nu niște instituții cari inspiră frică, spaimă, de o urmare desastroasă nu numai pentru cultura elevului, ci *dăunoasă* chiar pentru *integritatea sănătății sale*. Măncând din acest principiu vom abandona forma și felul tinerii lor de astăzi și vom căuta modalitățile, după cari le-am putea prefăce în *instituții educative*.

În cercetările de față nu am pretenția să exhauriez tot materialul, ci voiu da numai unele indigeții și directive, cum îmi inchipuesc eu, că s'ar întogmi tinerea examenelor finale în spiritul ideilor desfășurate în articolul precedent. Notez spre orientare, că în chestia aceasta expunerile mele se rapoartă numai la școlile populare, nu și la celelalte școli; cu atât mai puțin vor lua privire la examenle de diplomă de pe la școlile superioare.

Felul, cum ar trebui aranjate examenle dela sfârșitul anului școlar în școlile populare în senzul vederilor mele pedagogice ar fi să se cuprindă în următoarele:

1. Se abandonează uzul de a se face examen din toate obiectele de învățământ.
2. Numărul obiectelor se restrânge la două obiecte respective trei.
3. Un obiect permanent din care are să se facă totdeauna este: *religiunea*. Din religiune se face în fiecare an și cu fiecare clasă pentru ca astfel să-i ridicăm valoarea și să facem ca ideile ce formează conținutul acestei dispciplini să se ajungă la deplina lor valoare și să se întărească și fortifice, formând un *centru de concentrare a tuturor ideilor* din celelalte obiecte de învățământ.
4. Limba maternă deasemenea să se conzidere în fiecare an, căci numai așa vom da elevilor o cultură în conformitate cu firea și înclinările elevilor. Întru cât aceasta nu ar fi cu putință, să se facă tot la al doilea an din

limba maternă examen, ca astfel să nu treacă prea mult timp fără să-i dăm atenția cuvenită.

5. Celelalte obiecte de învățământ urmează după un turneu stabilit în ordine la timpul și locul lor.

6. Desteritățile tehnice: caligrafia, desemnul, gimnastică și cântarea nu pot lipsi, căci ele sunt producții cu ajutorul cărora prefăcem examenle în sărbători școlare.

7. Întru cât înprejurările între cari ne aflăm o pretind, vom face și obiectul: *limba maghiară*, un obiect de examinare mai des, iar dacă se cere undeva, putem să-l punem obiect de examinare permanent ca și religiunea. În cazul acesta scurtăm în drept limba maternă; dar la tot cazul vom grijii, ca în cursul anului să-i dăm atențiune mai deosebită, ca astfel să *potolească* cu aceasta *lipsa examinării*.

8. Examenle să se facă numai în zi de sărbătoare, ori Duminece, ca astfel să-i se dea poporului posibilitatea de a lua parte la ele și a contribui la mărirea bucuriei și veseliei elevilor căci e dovedit psihologicește, cumcă bucuria împărtășită de semenul nostru se potențează și în sufletul nostru întogmai ca o supărare prin împărtășire perde din putere, se slăbește până ce se stinge cu totul.

Aceasta intrucât atinge examenul din studii. Cum însă examenul trebuie să aibă un *colorit festival*, urmează dela sine că toate înprejurările externe să fie de astfel, în cât să trădeze acest colorit. Școala să fie împodobită cu verdeață, pe care să o aducă învățătorul cu elevii. Tot împreună cu ei să aranjeze și internul școlii cu verdeață și alte scule necesare d. e. covoară, țesături țărănești. Cu ocazia asta s'ar putea aranja o *școală împodobită cu țesături și cusături țărănești* unde însă puni și modelele de scris, de desemn și eventual de lucrul de mână al școlărițelor, ori școlariilor. Această mică expoziție ar fi de un efect foarte cultivător asupra țaranilor noștri, cum și a micuților de școală.

Mai departe să se facă producții cu *cântări, declamări, dialoguri* și dacă se poate și cu piese *teatrale*: nespuse e folosul ce rezultă din atari întoarceri.

Pe lângă acestea ar mai fi să se aranjeze și *jocuri de copii*, împreună cu *deprinderi gimnastice*. Utilizarea jocurilor la atari ocazii constituie un moment cultural de prima ordine.

Știm că statul aici la noi aranjează an de an jocuri de emulație de gimnastică în capitala țării, cu care ocazie se împart și premii celor mai dexteri. În regatul României se pune un mare preț pe aranjarea de jocuri a elevilor concentrați de pe la diferitele școli.

Jocul *Oină* a devenit deja un joc național. În Germania, Franța, Svițera pretutindena se fac serbări școlare împreună cu jocuri de copii.

În anticitate, ne aducem aminte, ce rol jucău la Greci jocurile *olimpice, pitice, istmice și nemeice*, cari întruniau pe Greci din toate părțile la emulația în toate ramurile de activitate culturală. Câtă influință au avut aceste jocuri la dezvoltarea *conștiinței și solidarității naționale* cum și peste tot la progresul cultural al poporului elin, o știe tot însul, care pricepe istoria acestor timpuri.

Aci am expus numai unele directive rămânând ca practica vieții să convingă, să *întregească și înmulțească* felurile de serbare.

Dr. Petru Șpan.

Vizitațiune canonică la Nădlac.

Fruntașa parohie Nădlac a îmbrăcat, în ziua primă a Rosaliilor, haină de sărbătoare din în-doite motiv. Nu numai pentru sărbătura pogorării Duhului sfânt peste biserica creștină, ci și pentru că arhiereul, îngrijoratul părinte al diecezei, și-a cercetat fiii sufletesți din Nădlac tocmai acum, când momentul era cel mai potrivit.

Cine nu știe de dragostea și jertfele Nădlacului, aduse pe altarul intereselor bisericesti și școlare din aceasta parohie? Dar jaluza emulare sau întrecere pentru cauza obștească — cum se întâmplă mai în totdeauna și cum li-s'a spus nădlacianilor într'o frumoasă pilduire — a stărnit și patimi, cari au dat de gândit și de lucru. De ce să jeneză mărturisirea acestui *fapt notoriu*, când — pelângă dorul stăruitor al arhiereului de a-și vedea fiii sufletesți adunați într'un mănunchiu cât mai strins — tocmai acest fapt a adus cu sine, ca vizitațiunea canonică din Nădlac să ni-se prezinte, în fond și în formă, în o strelucire cu atât mai aleasă.

Nădlacul se poate mândri că, după experiența trecutului, va ști să țină pe viitor cu atât mai sigur direcțiunea emulațiunii sau a întrecerii nobile, și că pentru binecuvântarea aceluia drum de *frățescă în-*

telegere și de armonioasă muncă a lor, P. Sfințitul arhiereu nu a cruțat nici ostăneală, nici sfaturi; iar P. Sfințitul, care cu ani mai înainte de aceasta li-a dus, în numele superiorității diecezeane, ramura de oliv — sămnuțul păcii, — întors acum acasă, din în-doite motive poate zice cu psalmistul: „Întoarce-te, suflete al meu, întru odihna ta!”

După aceasta introducere, datorită *situației și importanței* acestei vizitațiuni, să privim aceasta nouă vizitațiune canonică în desfășurarea împrejurărilor, între cari a decurs ea.

Cedând invitații fruntașei parohii, — P. S. Sa Dl. Episcop diecezan *Ioan I. Papp*, a plecat, Duminică la 1/14 Iunie a. c., cu motorul *ccelerat* de 6'20 dimineața spre Nădlac, însoțit de suită aleasă pentru acest scop, constătătoare din P. Cuv. Sa protosințelul dir. sem. Roman R. *Ciorogăriu*, protopopul asesor-referent bis. Georgiu *Popoviciu*, protopopul V. *Beles*, protodiaconul prof. Dr. I. I. *Suciu*, diaconii Dr. G. *Ciuhandu*, T. *Roxin* și cetelul C. *Lazar*.

Ajunși la Nădlac, un lung și însuflețit „să trăiască” i-s'a strigat P. S. Sale din pepturile celor îngrămădiți pe peron: credincioșii din Nădlac și de prin comunele vecine, ba până și din depărtări, — iar protopretorele *Szilágyi Kálmán* îl bineventează călduros pe P. S. Sa, la ce înaltul prelat răspunde în termeni aleși. Urmând la rând parohia, comitetul parohial prin rostul membrului *Gligor Vidican* asigură pe P. S. Sa de dragostea neclătinată a credincioșilor din Nădlac, cari au dorit atât de mult să-l vadă pe arhiereu în mijlocul lor. P. S. Sa li răspunde și imploară darul de Sus asupra parohiei.

Ieșind de pe peron, o mulțime nenumărată de trăsuri și un frumos banderiu a fost ceea ce a lovit prima vedere a ochiului, până ce totul s'a înșiruit într'un lung convoiu. — Drumul spre comună, P. S. Sa l-a făcut în trăsură cu patru cai ai proprietarului Caba, mânați de însuși acesta.

Ajunși în comună, intrarea s'a făcut prin două porți triumfale, frumoase, una spre casa ospitalieră a avocatului *Aurel Petroviciu*, unde a fost cartelul general, și alta la intrarea străzii ce duce la sf. biserică. Dela casa d-lui A. Petroviciu, care și-a afirmat pe deplin simțul de ospitalitate românească, a fost plecarea la sf. biserică, unde arhiereul a fost întâmpinat, într'un sunet de clopote și cu litie, de clerul celebrant, constătător din pomeniții membri ai suitei, căreia s'a asociat acum și protopopul *Paul Miulescu* din B-Comlos, preoții locului *Vincentiu Morcovici* și *Nic. Chicin*, apoi preoții P. *Nemet* din Șetin și *Aurel Papp* din Socodor.

La intrarea în sf. biserică, parohul *Nic. Chicin* îl întâmpină pe arhiereu cu sf. evanghelie, iar P. S. Sa li răspunde mișcat: cât de mult i-a zăcut și-i zace la inimă soarta credincioșilor din Nădlac, la al cărora altar a servit, cu unul din parohii actuali, ca diacon și ca prezviter, iar acum vine, ca arhiereu, să-și împreune rugăciunile pentru binele parohienilor.

La 8^{1/2} s'a început apoi sf. liturghie, la care au fost de față atâția credincioși, pe câți numai i-a putut încapa spațioasa și frumoasa biserică a Nădlacului. În decursul liturghiei P. S. Sa a promovat întru diacon pe cetelul C. *Lazar*, ales paroh la *Zeldiș*, iar întru prezviter a hirotonit pe T. *Roxin* ales paroh la *Rieni*. Răspunsurile liturgice le-a executat corul seminarial — sosit anume spre acest scop, sub conducerea prof. Tr. *Lugojan* — într'un mod vrednic de acest prilej.

La sfârșitul liturghiei, P. S. Sa, încunjurat de clerul celebrant, a rostit o cuvântare plină de părintești povețe, în care se reoglindea nu numai dragostea părintească, ci și priceperea de a grăi pe înțelesul poporului, despre importanța praznicului zilei și despre trebuințele vieții zilnice a parohienilor din Nădlac.

După serviciul divin, executat cu pompă, au urmat recepțiunile în casa fruntașului A. Petroviu, unde s'au prezentat, pentru a-și depune omagiile publice, reprezentanții confesiunilor și ai autorităților publice. Însoțiți și de alți mandatar. Astfel s'au prezentat făcându-și onorurile: biserica luterană prin preotul Bor Lajos; biserica rom. cath. prin preotul Bosányi (fost misionar și în Bulgaria); biserica gr. cat. prin protopopul Bozintan, biserica sârbească prin preotul Al. Popoviciu, biserica reformată prin controlorul dela oficiul de dare, Bencsik János, israeliții prin avocatul Dr. Buck Adolf; parohia Șeitin — ca vecină cu Nădlacul — prin o delegație în frunte cu preotul P. Nemet, de asemenea și cei din Cenadul unguresc prin delegaținea trimisă anume având în frunte pe preotul Romul Nestor; acestora le-a urmat: pretura prin graiul protopretorului Szilágyi Kálmán, judecătoria prin judele Dudás Béla, antistia comună din Nădlac, prin notarul Bajcsy László, și comitetul parohial din Nădlac prin preotul N. Chicin. O notă frumoasă a acestor recepțiuni a constituit și salutul corpului didactic dela școlile străine din Nădlac, — Recepțiunile aceste, precum și răspunsurile chibzuite ce s'au dat, au fost un bun prilej pentru cunoașterea reciprocă și pentru înțelegerea respectului pentru biserica noastră.

După aceasta, P. S. Sa și suita, dimpreună cu toți fruntașii cari au ținut să înalțe cu prezența lor aceasta sărbătoare rară a Nădlacului, au trecut în „Hotel Hungaria”, unde în onoarea înaltului prelat s'a dat un banchet somptuos, la care au participat la 160 persoane, în bună și senină veselie, animată și de acordurile succese ale unei trupe de muzicanți români din loc.

Șirul toastelor l'a deschis P. S. Sa Dl' Episcop prin un toast frumos pentru Majestatea Sa împăratul-rege apostolic, pornind din cuvintele: „Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus vine...”

Membrul din comitetul parohial Pavel Roșuț închină într-o vorbire sinceră pentru P. S. Sa Dl' Episcop. P. C. Sa R. Ciorogariu pentru autoritățile publice din Nădlac, cari prin tactul și bunavoința lor fac să nu se resimtă în contactul zilnic „ghimpilor” cari așa de ușor ies, uneori, la iveală în buchetul de popoare conlocuitoare în patrie. Răspunde protopretorele Szilágyi Kálmán, făcând aluzie la vremile când administrația publică cetățenească o făcea biserica, și că dacă azi, administrația civilă își are organele sale proprii, ea totuși lucră spre a realiza acelaș scop pe care-l urmărește și biserica, — închină deci vesel și voios pentru P. S. Sa Dl' Episcop. Protopopul gr. cat. român Bozintan închină pentru-ca Dumnezeu să păstreze și pe mai departe înțelegerea, aducătoare de prosperare, dintre frații români de acelaș sânge dar de confesiuni diferite. Protosincelul R. Ciorogariu arată, prin pilduirea unei povesti, cum nădlăcanii într-o vreme s'au întrecut, care de care mai mult, să se pună în serviciul intereselor obștești ale parohiei fiecare de capul său cum a crezut că e mai bine, — și că pusă odată pacea și frăția, binecuvântate și de arhieru, au să lucre de acum înainte în înțelegere.

Închină pentru popor și buna înțelegere. Protopopul referent bisericesc G. Popoviciu închină pentru reprezentanții confesiunilor, iar parohul Vinc. Morcoviciu, pentru buna înțelegere a neamurilor conlocuitoare în patrie și în deosebi pentru prosperarea înțelegerii de până aci dintre națiile reprezentate în Nădlac, — iar Talpa I. Ferencz pentru suita P. S. Sale.

Animafia creștea din ce în ce mai mult, până ce la urmă, și-a aflat expresie și în câteva cântări naționale, ezecutate de corul seminarial și de învățătorul Atanasie Lipovan din S. Nicolaul-mare, care a cântat la sf. liturgie irmosul și priceastna.

După banchet, P. S. Sa a făcut vizită tuturor reprezentanților confesiunilor și autorităților publice, după care apoi a urmat întoarcerea acestui act de curtuosie.

Sara la 8 1/2 apoi înaltul prelat s'a întors la reședință, însoțit de suita sa. La gară a fost însoțit de asemenea cu semne de dragoste și alipire din partea credincioșilor, cari l'au petrecut într'un convoiu de trăsuri.

Înainte de a încheia, trebuie să o mărturisim, că sărbarea dela Nădlac nu a fost numai a nădlăcanilor ci a tuturor acelora cari țin să vadă biserica respectată în sine și în reprezentanții ei, — și în deosebi și a comunelor învecinate, cari s'au alăturat la aceasta sărbare, cu dragă inimă și prin însămnat număr de participanți.

Deie Dumnezeu cel sfânt, ca atari sărbători să mai avem, iar peste parohia Nădlac să și reverse, din plin, darul invocat de arhieru cu inimă de părinte iubitor de pace, dragoste și de muncă frățească pe altarul intereselor noastre obștești.

Secerișul.

Noi, cei din Bihor suntem deja gata, cu secerișul. Și cei cari am muncit și sămănat bine, am avut seceriș bun, iar aceia, cari au muncit și sămănat rău de sine se înțelege, că au avut seceriș rău. Pe scurt cum am sămănat, așa am secerat.

E dureros că și de astă dată trebuie să constatăm, că seceriș rău a fost în multe școale de aici. Și oare un astfel de învățător, care n'a muncit și sămănat bine, prin urmare a avut seceriș rău, întreb oare este liniștit în sufletul său? Nu cred. Nu, pentrucă-l muștră conștiința. Și trebuie să-l muștre, pentrucă satul său e revoltat și dela mic, până la mare îl vorbesc de rău; nu numai în sat, ci chiar și în târguri. Da, așa e poporul nostru, dacă nu-ți îndeplinești chemarea cum se cuvine, te povestește de-ți merge vestea peste hotare. Dar nu numai țaranul de rând, ci chiar și clasa noastră așa zisă inteligentă încă să pricepe a vorbi despre dascăl câte și mai câte și a-l învinovăți, fără să caute, că oare acel dascăl, din ce pricină nu poate face spor? Aceasta nu o caută. Nu, pentrucă bine știi pricina și se tem, că căutând sanarea pricinei, va trebui să jertfească ceva din avutul lor.

Sunt multe cauzele, de unii învățători nu-și pot împlini chemarea cum se cuvine. Și fiindcă eu mă ocup mult cu chestiile școlare și cunoscând starea deplorabilă a dascălului român din părțile aceste, mă voi ocupa cu ele. Fiindcă însă într'un singur articol nu le pot scrie pe toate, mă voi ocupa numai cu o chestie; pe celelalte le rezerv pentru altă ocaziune.

Să vedem.

Mulți dintre învățători zic, că pentru aceea nu pot face spor, deoarece copiii nu cercetează regulat școala. Și intru adevăr în general, dar mai ales în părțile Beiușului și al Vascăului, copiii frecventează școala neregulat. Cu astfel de copii, de sine se înțelege, că nu poți face nici un spor. Învățătorii fac, cât știu și trimit raport despre cei absenți în fiecare lună de două ori, la antistiile comunale. Ei, dar aceste — cu foarte puține excepții — sunt niște organe putrede și nici în seamă nu iau raportul.

Văzând părinții nepăsarea antistiilor, mai bucuroși își trimit copiii să pască vitele. Școala? Apoi doară e destul, dacă a umblat pruncul meu toată iarna — și atunci neregulat — și dascălul a putut să-l învețe, își zice românul nostru. După conceptul țaranului nostru da, dar după al nostru nu. În contra astorfel de părinți și respective antistii comunale, conducătorii oficiilor parohiale ar fi îndatorați, să urmeze dispozițiile ce se cuprind, în circularul Ven. Consistor din Oradea-mare din 1901 nr 1283 Șc. Aceasta însă nu se face din indiferentizm.

Tot așa să meargă trebile? Nu se poate! Nu, pentru că soarta noastră s'a îngreoiat foarte mult. Un viitor primejdios ne așteaptă și dacă vom fi nepăsători ca până aci, va fi primejduită nu numai existența noastră, dar și a școlilor noastre. Să ne-o însemnăm bine căci nu e glumă. A trecut vremea lenevirii. Azi trebuie să lucrăm din toate puterile, căci numai așa vom putea da pept în contra valurilor viforoase ce ne așteaptă. La lucru deci! Cum?

Să ne punem noi pe lucru. Și iată cum, înainte de începerea anului școlar, învățătorul să meargă din casă în casă unde știe că este copil obligat la școală și să vestească lui badea Ioan, că pe de mâne o săptămână se va deschide anul școlar și vorbindu-i de însemnătatea școlii, să-l îndemne să-și trimită pruncul sau fetița regulat la școală și să-i zică: Eu încă mă voi sili bade Ioane din toate puterile mele, ca să fac din copilul D-tale om cu carte, cu frica lui D-zeu și de omenie etc. Aștept dară dela D-ta să-ți trimiți copilul la școală, căci vezi D-ta bine, că zile grele am ajuns și pe când copilul D-tale va fi om de sine stătător, crede-mi, că vor fi și mai grele, că cel fără carte, nu va putea fi nici slugă etc. Apoi să iee copilul la sine și să vorbească și cu dânsul cât de afabil întrebându-l: Cum te cheamă dragă? Ce copil frumos ești! Vei veni tu dragă la școală? etc.

Deschizându-se anul școlar, învățătorul să primească pe fiecare copil cât de afabil și după ce va fi

converzat deosebit cu fiecare să-i elibereze în curte și să facă cu dânsii diferite jocuri. Acest metod să țină barem o săptămână. Isprăvind cu jocul, să iutre iarăș în școală și să strige catalogul. Pe cei absenți să-i însemne și după ce eliberează copiii numai decât se meargă acasă la cei ce au absentat și să iee părinții la răspundere. De sine se înțelege că badea Grigorie să va scuza, că tocmai azi nu și-a putut trimite copilul la școală, că a trebuit să meargă cu porcii, fiind fratele său cel mai mare morbos; dar mâne nezmintit va merge. Bine bade Grigorie, acum odată te iert — să-i zică învățătorul, dar mâne nezmintit să-l trimiți, căci ți-am făgăduit mai alaltăeri, că voiesc să fac din copilul D-tale om cu carte, că și D-ta bine vezi, că omul fără carte, e ca și-o vită. Apoi bade Grigorie trebuie, ca și noi românii să luăm pildă dela alte neamuri.

Dar nu numai în școală și acasă la badea Grigorie, ci chiar și pe stradă, când ne întâlnim cu un copil să stăm de vorbă cu el și dacă nu alta, barem să-l întrebăm: Unde ai fost? Unde mergi? Am observat dragă, că tu nu dai binețe la oameni. Apoi să știi dragă, că asta nu stă bine. Tu ca școlar trebuie să dai binețe, la fiecare om și muere. Așa vei face? Așa dragă. Să ai noroc.

Când ne întâlnim cu vreun părinte, care-și trimite copilul regulat la școală, să stăm de vorbă cu el și să-l laudăm, așa om ca d-ta numai este în sat; să vede că-ți iubești copilul, căci îl trimiți regulat la școală. Așa trebuie. Trimite-l și mai departe așa regulat și o să vezi, că peste puțin timp, îl vei auzi cetind și scrie cum se cade, ba și în biserică îl vei auzi cântând apostolul etc.

Să ne cugetăm, că după ce am procedat în modul până aci arătat, ne-am făcut datorința. Nu, ci din zi în zi să fim trezi și cu băgare de seamă la fiecare copil. Și dacă vre-un copil azi nu e la școală, să nu-l neglijăm în speranța, că mâne, ori poimâne va veni, ci numai decât să mergem acasă la el să ne convingem, că din ce pricină n'a fost la școală; ori să trimitem prin vre-un școlar următoarea provocare:

Domnului

Petru Nan în loc.

Prin această ești poftit, să-ți trimiți copilul cu numele Ioan, regulat la școală, că la din contra în înțelesul legii voi fi silit a te scrie cu 4 coroane la gloabă.

N. N.
Învățător.

Petru Nan însă nu așteaptă să-l scrie la gloabă. Nu, pentru că văzând, că nu poate scăpa, nici cum din mâinile învățătorului, dar mai presus de toate convingându-se, că învățătorul se interesează de copilul său din zi în zi și că-i voeste bine, nu numai că-și trimite copilul regulat la școală, ci prin procedura arătată l-ai îndătinat, de când are lipsă de copilul

său, pe o zi două, vine și cere concediu. Când dăm concediu totdeauna să-i punem termin. Concediul să nu dureze mult, numai câteva zile și când vedem, că terminul concediului a expirat și copilul nu vine la școală, numai decât să-i trimitem provocare. Petru Nan va veni apoi cam rușinat la învățător și va cere scuze.

Să ne însemnăm bine, că Petru Nan, când își trimite copilul regulat la școală în schimb așteaptă, ca Nuțu al lui să știe carte cum se cade și să-l audă cântând în biserică. Avem deci să ne punem serios pe lucru și să lucrăm din toate puterile, ca și cel mai debil copil să învețe ceva și o să ne convingem, că și în cel mai slab sat, poporul va prețui atât pe învățător, cât și școala. Numărul copiilor din an în an va crește, iar secerișul va fi din ce în ce mai bun.

Eu în modul arătat am procedat totdeauna și pot afirma, că atâția copii și frecventare mai regulată ca la mine, aici în Bihor n'a fost nici într'o școală. Chiar și trimisul ministrului, când mi-a vizitat școala în luna trecută, a fost foarte surprins, văzând în școală 89 copii și mi-a declarat, că atâția copii pe așa timp, în tot Bihorul n'a aflat nici într'o școală românească. De sine se înțelege, că pe lângă astfel de frecventare să nu-mi fie spre laudă — și spor este în belșug și acum când am abzis din postul de aici și m'am hotărât să merg din aceasta comună, într'o comună unde împrejurările locale sunt mai favorabile, mă duc voios și cu conștiința liniștită, pentru că știu, că las în urma mea un șir lung de copii și tineri cu carte.

Procedeze deci fiecare coleg în modul arătat și la timpul său să spună rezultatul obținut, respective dacă am împărtășit adevărul ori nu.

Miersig, în Iunie 1908.

Iulian Paguba.

Nr. 3256/1908.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea definitivă a două catedre profesionale la institutul teologic gr. or. român din Arad:

Beneficiile împreunate cu fiecare din acestea catedre sunt următoarele:

- Salar fundamental 1800 cor.
- Cvinqvenale câte 200 cor.
- Bani de cortel anual 500 cor.
- Participare la fondul de penziune conform dispozițiilor din statute.

Dela recurenți se cere să aibă doctoratul în s-ta teologie și examen de calificare preotească.

Recursele sunt a se adresa Consistorului gr.-or. român din Arad până incluzive 21 Iunie (+ Iulie) a. c.

Recurselor sunt a se adnexa următoarele documente:

- Autobiografia pe scurt a recurentului.
- Atestat de botez.
- Atestatele despre calificarea recurentului.
- Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară pentru cazul, că recurentul ar fi funcționat deja și până aci ca profesor la vre'un institut de învățământ.

5. Eventualele dovezi despre activitatea literară a recurentului.

Arad, din ședința senatului bisericesc a Consistorului gr. or. român ținută la 8/21 Mai 1908.

*Consistorul gr.-or. român
din Arad.*

Nr. 3257/1908.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea următoarelor catedre profesionale la institutul pedagogic gr.-or. român din Arad:

- Limba și literatura română, limba și literatura germană;
- Limba și literatura magiară, istoria și constituția;
- Matematică și fizică;
- Științele naturale;
- Tipic, cântarea bisericească, muzica vocală și instrumentală.

Beneficiile împreunate cu catedrele de sub punctele 1-4 sunt următoarele:

- Salar fundamental 1800 cor.
- Cvinqvenale (6) câte 200 cor.
- Bani de cortel anual 500 cor.
- Participare la fondul de penziune conform dispozițiilor statutare.

Dela recurenți se cere să aibă calificarea prescrisă pentru profesorii dela preparandiile de stat precum și calificarea conform §-lui 122, p. 10 din Statutul-Organic.

Beneficiul împreună cu catedra de sub nr. 5 este: Salar fundamental 1600 cor., bani de cortel 400 cor., și participarea la fondul de penziune. Dela recurenții pentru această catedră se cere atestat despre terminarea cursurilor vre'unui conservatoriu.

Recursele sunt a se adresa Consistorului gr.-or. român din Arad până incluzive în 21 Iunie (4 Iulie) a. c.

Recurselor sunt a se adnexa următoarele documente:

- Autobiografia pe scurt a recurentului.
- Atestat de botez.
- Atestatele despre calificarea recurentului.
- Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară pentru cazul, că recurentul ar fi funcționat

deja și până aci ca profesor la vre'un institut de învățământ.

5. Eventualele dovezi despre activitatea literară a recurentului.

Arad, din ședința senatului școlar a Consistorului gr.-or. român ținută la 8/21 Mai 1908.

*Consistorul gr.-or. român
din Arad.*

Nr. 3258/1908.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător la școala de aplicație de lângă institutul ped., gr.-or. român din *Arad*, prin aceasta se publică concurs.

Beneficiul împreună cu acest post este următorul: a) salariu anual 600 cor., b) proviziune completă (locuință și vipt) în alumnul preparandial.

Alegându-l va avea să funcționeze totodată și ca prefect al alumnului preparandial fără nici o altă remunerațiune.

Recursele sunt a se adresa Consistorului gr.-or. român din Arad, până inclusiv în *21 Iunie* (4 Iulie) a. c.

Recurselor sunt a se adăuga următoarele documente:

1. Atestat de botez.
2. Atestat despre calificarea recurentului.
3. Atestat de serviciu dela autoritatea imediat superioară pentru cazul, că recurentul ar fi funcționat deja și până aci ca învățător la vre'o școală elementară populară.

Din ședința consistorului gr.-or. român din Arad, ținută la 8/21 Mai) 1908

*Consistorul gr.-or. român
din Arad.*

Aviz!

In nexul circularului Nr. 1707/1908 se avizează cei interesați, că prețul „Anuarului școlar“ costă 3 cor. + 30 fileri pentru porto.

Tipografia diecezană.

Arad Bathytány Nr. 2.

CRONICA.

Protosincol nou. Duminecă, în ziua Pogoriri Duhului sfânt I. P. S. Sa Dl. Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu a hirotonit în catedrala din Sibiu într-un protosincol pe ieromonahul, asesorul consistorial, Dr. Miron E. Cristea.

Promovare. Preacuviosul director al institutului teologic din Căransebeș Dr. Iosif Olariu a fost hirotonit într-un protosincol. Îi trimitem sinceri felicitări.

Dela seminarul diecezan. În 5/18 Iunie s'a încheiat anul școlar la seminarul diecezan. După Te Deum-ul celebrat în catedrală, tinerimea s'a adunat în sala festivă seminarială, unde directorul Roman Ciorogariu, fiind de față corpul profesoral, a rostit un cuvânt sufletesc către elevii adunați. În 6/19 Iunie s'a început examenul de calificare învățătoresc pentru cari a sosit domnul comisar guvernial dr. Iosif Siegescu.

Logodnă. Dl. Vasilie Paica, candidat de preot s'a logodit cu D-soara Valeria Popa, fiica preotului Nicolae Popa din Foeni.

Concurs. În conformitate cu dispozițiunile pentru Administrarea fondurilor și fundațiilor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se publică concurs pentru „premiul Andrei Murășan“ de cor. 300. La concurs se admite ori-ce lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anului 1907. Concurenții vor avea să înainteze până la 1 Iulie a. c. st. n. la biroul „Asociațiunii“ în Sibiu cinci exemplare ale lucrărilor. Decernarea premiului se va face în ședința plenară a secțiunilor științifice-literare, iar premiarea în adunarea generală din acest an. Sibiu, 1 Iunie 1908. Prezidiul Asociațiunii: Iosif Șterea Șuluța m. p.

În tipografia diecezană află aplicație **de elevi.** Se cere ca reflectanții să fie împliniți 14 ani și să aibă cel puțin **2 cl. medii.**

Poșta Redacției.

I. Paguba. Întreg manualul nu să poate tipări în „Bis. și Școala“, dar ca să satisfacem dorinței D-tale de a da învățătorilor un fir de îndreptar la propunerea geografiei, poți face să scrii un tractat asupra ideii care te-a condus la scrierea geografiei și modul cum ai executat ideea.

L. Dublea. Lecțiunea a IV intitulată „Valoarea zecimală“ nu să poate publica deoarece finea punctelor VI și VII nu corespunde adevărului matematic.

Nr. 344 F. G. 1908.

Concurse.

Spre scopul conferirii de stipendii din „*Fundațiunea lui Gozdu*“ pe anul școlar 1908/9 pentru școlile medii, facultăți, universități și școlile de cădeți militari la armata comună și honvezi — se deschide concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:
 - a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se cere extrasul din matricula botezaților, provăzută cu clauzula parohului competent, că și de prezent aparțin la biserica gr.-or. română;
 - b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studentul dela școlile medii atestatul despre anul școlar 1907/8, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut; c) că nici avere

proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul dirigătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă și date pozitive despre această avere și trebuie să fie scris și de preotul locului, iar dacă nu ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie scris din partea protopopului concerned.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa într'acel timp și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa, specialitatea la care, și locul unde voește a continua studiile, cum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei-ce voiesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate ca în cazul, dacă li-se va vota stipendiul, să se poată îndată exoperă concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cadeti, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiilor stabilite în acest concurs (p. a), c), 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor extrada comandei școalelor militare, dacă concurentul va documenta că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeti.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunei lui Gozsdu Budapest VII, Holló u. 8. până la 23 Iulie 5 August a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, că până la 2/15 Iulie a. c. să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1907/8, căci altcum li-se va sistă stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiile cari nu sunt instruate cu documentele susamintite sau au sosit după terminul scris, nu se vor lua în conziderare.

9. În interesul expedării regulate, fiecare concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozsdu, ținută în Iunie 1908.

Comitetul.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei ort. rom. din Bătuța, pprezvitratul Radnei, prin aceasta se publică concurs cu termin de recurgere de 30 zile, dela prima publicare în organul oficios diecezan.

Dotățiunea parohului va fi: 1. O sesiune parohială jumătate șes, jumătate deal. Din pământul dela deal jumătate e arător, jumătate pășune. 2. Ștolele hotărâte prin invoiala reciprocă dintre reposatul preot și poporenii, la anul 1901. 3. Intregirea dotațiunii preoțești din vistieria statului, după evalidațiunea alesului.

Parohia e de cl. III.

Văduvei preoțese, în virtutea §-lui 12 din Regulamentul pentru parohii; îi compete un an dela moartea fostului preot, jumătate din intreg venitul parohiei.

Recurenții să-și susțearnă recursele, ajustate cu documentele prescrise și adresate comitetului parohial din Bătuța, P. O. Oficiu pprezvitral în M. Radna, având a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare cu observarea strictă a §-lui 20 din Regulamentul pentru

parohii, în sf. biserică din Bătuța, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Bătuța, la 26 Mai (8 Iunie) 1908.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: Procopie Givulescu protoprezviter.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa a II-a Șuștiu-Briheni devenită vacantă prin strămutarea preotului Ilie Burșasiu la V. Săljește, prin aceasta, în urmarea încuviințării Venerabilului Conzistor din Oradea-mare de sub Nr. 888/B. 1908 să publică concurs cu termin de alegere pe ziua Nașterii s-lui Ioan Botezătorul (24 Iunie v. a. c.) pe lângă următoarele emoluminte:

1. Dela Briheni câte două cor. dela fiecare familie. 2. Dela Șuștiu câte 23 litre bucate mixte dela fiecare nr. de casă; pentru botez una cor.; pentru înmormântări până la 7 ani două cor.; peste 7 ani patru cor.; evangelia lui Lazar două cor.; maslu două cor.; un stâlp două cor.; liturgie privată două cor.; slujbe de epitrafir 40 fil.—una cor.; cunuie patru cor. extras de botez, de moarte ori ununie două cor.; extras familiar patru coroane și intregirea dela stat.

Cei ce doresc a ocupa această parohie sunt poștiți a-și înaintă rugările, instruate conform legii și regulamentelor în vigoare până cu zece zile înainte de ziua alegerii M. O. D. Moise Popoviciu adm. ppece în Szegyeszt p. Rieny, iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare recurenții au a se prezenta la ss. biserici din Șuștiu și Briheni, cu observarea §-lui 20 din regulamentul pentru parohii, spre a-și arăta dexteritatea în oratorie, tipic și cântări.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Șuștiu la 2/15 Aprilie 1908.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: Moise Popoviciu adm. ppece.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea următoerlor stațiuni învățătoarești din tractul Vașcoului se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și școala“.

1. P. P. Țiganesti, salar în bani 108 cor., 10 (zece) cubule bucate a 10 cor. de tot 100 cor.; 6 metri lemne 64 cor., câte o porție de fân dela toată casa a 40 fil. de tot 24 cor., câte o porție de paie dela toată casa a 20 fil. de tot 12 cor., câte un fuior dela toată casa a 20 fil. de tot 12 cor.; zece holde de pământ a 20 cor. holda, de tot 200 cor.; pământ de pășunat 6 holde a 4 cor. holda, de tot 24 cor., două vici fasole 6 cor.; pentru cantorat cinci cubule de bucate 10 cor. de tot 50 cor., cvartir și grădină de legumi.

2. Poeni de sus: Salar în bani 168 cor. 10 cubule bucate a 12 cor. de tot 120 cor.; 8 stângini de lemne a 16 cor. de tot 128 cor.; 130 fuioare 26 cor.; 130 porțiuni de fân a 60 fil. 78 cor.; 3 măsuri de fasole 10 cor.; venite cantonale 40 cor.; 5 holde de pământ cu venit de 30 cor.; cvartir și grădină.

4. Șebis-Belegeni: Salar dela Șebis: în bani 120 cor.; 6 cubule bucate per 12 cor. de tot 72 cor.; 4 stângini de lemne a 14 cor. de tot 56 cor. câte una iție de fasole și un fuior dela toată casa socotite în 60 cor.; 6 holde de pământ cu venit de 120 cor.; iar dela Belegeni: în bani 60 cor. în bucate 3 cubule 36 cor.; 3 stângini de lemne per 14 cor. de tot 42 cor.;

un fuior și una iție de fasole dela toată casa, de tot 30 cor.; 5 holde de pământ 56 cor., cvartir și grădină.

4. *Câmpanii de jos și Câmpanii de sus:* Salar în Câmpanii de sus: 132 cor. în bani și 72 fil. $5\frac{1}{2}$ cubule bucate a 12 cor.; 16 metri lemne socotite în 56 cor.; iar dela Câmpanii de jos în bani 163 cor. 34 fil.; $6\frac{1}{2}$ cubule bucate socotite în 78 cor.; 24 metri lemne socotite în 84 cor.; venite cantonale 20 cor. cvartir și grădină. Din lemnele însemnate se va încălzi și sala de învățământ; cvartir și grădină.

5. *Poiana:* Salar în bani, naturali și lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, 576 cor. cvartir și grădină. Învățătorul va fi și cantor fără altă remunerațiune, având dela servitiile private ștoalele îndătinate și anume dela înmormântări mari una cor.; dela înmormântări mici și dela liturgii câte 40 fil.

Cei ce doresc a ocupa vreuna din stațiunile aceste sânt poștiți a-și trimite rugărilor, instruate conform regulamentului școlar, subsemnantului în Segyest u. p. Rieny, iar în vre-o Duminecă ori sârbătoare au să se prezenteze la biserică spre a se face cunoscuți poporului.

Comitetetele parohiale.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu*, adm. ppesc.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Pe baza incuviințării Ven. Consistor Nr. 7325/904 prin aceasta se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea școalei confes. gr. or. rom. din comuna bis. *Ususeu* (com. Timiș cercul Lipovei) cu termin pe ziua de **15/28 Iunie 1908** la oarele 2 p. m. în localitatea școalei. Prețul de exclamare 3854 cor. 92 fil.

Doritorii de a licita au se depună în bani sau hârtie de valoare un vadiu de 10% dela prețul de exclamare.

Întreprinzătorii nu au drept de a pretinde diurne, viatec, și spese de călătorie pentru prezentare.

Comuna bisericească își rezervă dreptul de a angaja pe acel reflectant în care va avea mai multă încredere.

Planul precum și preliminarul de spese se pot vedea la oficiul parohial gr.-or. rom. din *Ususeu* în orele oficioase.

Contractul încheiat pentru întreprinzători va fi valabil îndată după subscriere, iar pentru comuna bisericească numai după aprobarea Ven. Consistor.

Ususeu, la 24 Mai (6 Iunie) 1908.

Comitetul parohial.

—□—

3—3

În temeiul rezoluțiunii Venerabilului Consistor dto 29 Maiu (11 Iunie) 1908 Nrul 2792/908 prin aceasta se publică concurs de licitațiune minuendă pentru darea în întreprindere a zidirii duoe edificii, ce vor servi ca școale, în comuna bis. *Román Szent Mihály* (St. Mihaiul rom.) pprezbiteratul Timișorii.

Planul și preliminarile se pot vedea la concertul oficiu parohial, unde se pot lua informațiuni și asupra condițiilor de licitare.

Prețul de exclamare este 8831 cor. 20 fil. (500 cor. sunt pentru ajustare).

Dela reflectanți se cere vadiul de 10% în număr, ori în hârtii de valoare acceptabile.

Terminul licitațiunii se fixează pe ziua de Duminecă în **8/21 Iunie 1908** la 10 ore a. m., în școala confesională de lângă s. biserică de acolo.

Comitetul își rezervă dreptul a da lucrarea fără privire la rezultatul licitațiunii reflectantului, care oferă mai multă garanță morală și materială.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb.: *Dr. Tr. Putici* m. p.

—□—

2—2

Pe baza concluzului Ven. Consistor ortodox rom. din Arad Nr. 2985/1908 prin aceasta se publică licitațiune minuendă pentru repararea bisericii din *Soborșin* cu prețul de exclamare 1603 cor. 63 fil. plus 120 cor. pentru aurirea crucii, pe ziua de **15/28 Iunie** a. c. la orele 2 p. m. în localul școalei din loc, — când înainte de desfacerea eventualelor oferte închise se va ținea și licitațiune verbală.

Licitanții au să depună vadiu de 10% din prețul exclamării, atât la ofertele în scris cât și la licitațiunea verbală. Preliminarul și condițiunile se pot vedea la oficiul parohial din loc.

Soborșin la 28 Mai (10 Iunie) 1908.

În numele comitetului parohial *Iosif Ognean* paroh președintele comitetului parohial.

—□—

3—3

Compactor român în Arad

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt
tot soiul de lucrări, atingătoare de
aceasta branșe.

Legătură fină și durabilă.

Prețuri moderate.

